

ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտե
Հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողով

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ 16/3

24 մարտի 2017թ.

Քննարկվեց Վարդան Առաքելյանի ներկայացուցչի գանգատը ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ՕՀՎ 20.01.2017թ. թիվ 1412478 վարչական ակտի դեմ:

Վարդան Առաքելյանի ներկայացուցչի գանգատում բերված փաստարկները.

16.01.2017թ. ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ օպերատիվ հետախուզության վարչության 18-րդ բաժնի պետի կողմից Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանին է ուղարկվել ծանուցում, համաձայն որի՝ վերջինս ծանուցվում է «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան իրականացված օպերատիվ հետախուզական միջոցառումների արդյունքում կազմված արձանագրությամբ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 30-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն հարուցված վարույթին մասնակցության համար: Լսումները տեղի են ունեցել 20/01/2017թ. ժամը 12:00-ին, ինչի վերաբերյալ արձանագրություն չի կազմվել և Վ.Առաքելյանին չի տրամադրվել:

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ օպերատիվ հետախուզության վարչության օպերլիազորների կողմից 16.01.2017թ. կազմվել է N1412478 արձանագրությունը: Արձանագրությունը կազմվել է առ այն, որ Արմավիր ՏՀՏ-ում հաշվառված և Արմավիր մարզի Լուկաշեն գյուղում քարի սղոցմամբ զբաղվող Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանը, համաձայն ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ իրավախախտումների հայտնաբերման ու վարչական վարույթների իրականացման վարչությունից 18.11.2016թ. N13-1/1246300 գրությամբ ստացված և ՕՀՎ-ի ընթացքում ձեռք բերված նյութերի, առանց ընդերք օգտագործման թույլտվության ՀՀ Արմավիրի մարզի, Երվանդաշատ համայնքի վարչական տարածքում ՌԴ ԱԴԾ ԱՎ 40 ԱԶ «Ղարաղալ» սահմանապահ ուղեկալի կրակադաշտի անմիջական հարևանությամբ գտնվող 6 հա հողատարածքի վրա իրականացրել է բազալտ տեսակի քարի արտահանմամբ, որը քաղ. Սարգիս Հարությունի Խաչատրյանին պատկանող «Կամազ» մակնիշի 28 SL 528 պետհամարանիշի ավտոմեքենայով տեղափոխվել է Արմավիրի մարզի Լուկաշեն գյուղի տարածքում գործող, Վ.Առաքելյանին պատկանող քարի սղոցման արտադրամաս:

Թեև 16/01/2017թ. կազմված արձանագրությամբ սահմանվել է, որ Վարդան Առաքելյանը մասնակցել է արձանագրության կազմմանը, այնուամենայնիվ չի մասնակցել, արձանագրության համապատասխան վայրում բացակայում է վերջինիս ստորագրությունը, որով պետք է հավաստվեր վերջինիս մասնակցությունը: Արձանագրությունը նույն օրը հանձնվել է Վարդան Առաքելյանին այն առանց իրեն կազմելուց հետո:

Արձանագրության մեջ հստակ նշում է կատարվել, որ կցվում են դրա անբաժանելի մասը կազմող հայտարարություններ, անձնագրի պատճեններ, նկարներ, գրություն, որը չի տրամադրվել ոչ արձանագրությունը հանձնելիս և ոչ էլ հետագայում, երբ պահանջել ենք տրամադրել վարչական վարույթի նյութերն ամբողջությամբ: Պատճառաբանել են գրությամբ, թե դրանք ՕՀՎ գաղտնի նյութեր են, այնինչ դրանց տեսակը և բովանդակությունը բացահայտված են արձանագրության մեջ և հանդիսացել են դրա անբաժանելի մասը: Այսպիսով դիմող կողմին զրկել են բողոքարկման ընթացքում իր պաշտպանության իրավունքի ամբողջական իրացումից, քանզի առանց ծանոթանալու վարչական ակտը հիմնավորող ապացույցներին դժվար է հստակ գնահատական տալ վարչական մարմնի գործողություններին:

Հիշյալ արձանագրության հիման վրա 20.01.2017թ. ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ՕՀՎ պետի կողմից 20.01.2017թ. կազմվել է հարկային պարտավորությունների առաջադրման և պատասխանատվության միջոցների կիրառման վերաբերյալ թիվ 1412478 վարչական ակտը: Համաձայն հիշյալ վարչական ակտի Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանը ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության 5.500.000 ՀՀ դրամի չափով:

Հոդամասը, որտեղից ըստ վարչական մարմնի կատարվել է բազալտ քարի արտահանում, անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման թիվ 04092015-04-0011 վկայականի համաձայն սեփականության իրավունքով պատկանում է Վարդան Առաքելյանին: Համաձայն ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության «Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ի կողմից 27.12.2016թ. տրամադրված ՌՖ-399/16 գրության վերը նշված հոդամասը գանգատում նշված կորդինատներով ծանրաբեռնված չէ ընդերքօգտագործման իրավունքով և ՀՀ օգտակար հանածոների հանքավայրերի պետական կադաստրում հանքավայր չի հաշվառվում: Վարդան Առաքելյանը ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ՕՀՎ 18-րդ բաժնում հայտարարություն է տվել առ այն, որ ինքը հանդիսանում է տվյալ հողամասի սեփականատեր, ինքը որևէ հանքավայր չի շահագործել, ավելին՝ իր հողամասում հանքավայր առկա չէ: Վարդան Առաքելյանը որպես տվյալ հողամասի սեփականատեր պարզապես հողամասի արտաքին մակերևույթի վրա առկա քարերից մաքրել է իր սեփականությունն հանդիսացող հողատարածքի այն հատվածը, որտեղ պետք է ճանապարհ լինի և հարթացրել է որոշակի տարածք հետագայում շինարարություն իրականացնելու նպատակով:

Վարչական ակտում որպես իրավախախտում կատարած սուբյեկտ հանդես է, գալիս Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանը, սակայն Վ.Առաքելյանը այլևս որպես Ա/Ձ հաշվառված չէ: Անհասկանալի է նաև, թե ինչու վարչական ակտում հստակ չի երևում, որ հենց Վ.Առաքելյանն է հանդիսանում այն հողամասի սեփականատերը, որտեղ իբրև թե Ա/Ձ-ի կողմից իրականացվել է բազալտ քարի արտահանում: Ի դեպ վարչական մարմինը որպես իրավախախտում նշել է քարի արտահանումը, սակայն պատասխանատվության է ենթարկել սուբյեկտին քարի արդյունահանման համար, որոնք հանդիսանում են տարբեր հասկացություններ: Այսպիսով վարչական ակտում փաստական հանգամանքների նկարագրությունը և կիրառված իրավական նորմը չեն համապատասխանում միմյանց, քանզի արտահանման նկատմամբ կիրառվել է առանց լիցենզիայի լիցենզավորման ենթակա գործունեություն իրականացնելու արգելքը իրավական նորմը:

Ըստ արդի հայերենի բացատրական բառարանի արդյունահանել նշանակում է երկրի ընդերքից հանել, ստանալ: Արտահանել նշանակում է արտաքին շուկա հանել արտածել:

«Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 17-րդ կետի համաձայն՝ օգտակար հանածոյի արդյունահանում նշանակում է օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիր: Մաքսային Միության Մաքսային Օրենսգրքի Մասին Պայմանագրի 4-րդ հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն՝ Մաքսային միության մաքսային տարածքից ապրանքների արտահանում՝ Մաքսային միության մաքսային տարածքից ապրանքների արտահանմանն ուղղված գործողությունների իրականացում ցանկացած միջոցով, այդ թվում՝ միջազգային փոստային առաքանիներով առաքման, խողովակաշարային տրանսպորտի և էլեկտրահաղորդման գծերի օգտագործմամբ փոխադրումների միջոցով մինչև մաքսային սահմանը փաստացի անցնելը:

«Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 17-րդ կետի համաձայն՝ օգտակար հանածո է հանդիսանում ընդերքում պարփակված պինդ հանքային գոյացումներ, հեղուկ կամ գազային բաղադրամասեր, այդ թվում՝ ստորերկրյա ջրեր (քաղցրահամ և հանքային) և երկրաջերմային էներգիա, ջրավազանների, ջրհոսքերի հատակային նստվածքներ, որոնց քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկանիշները թույլ են տալիս դրանք օգտագործել ուղղակիորեն կամ վերամշակումից հետո: Տվյալ դեպքում բազալտը դիտարկվել է որպես

օգտակար հանածո: Օգտակար հանածոյի պաշարները դրանք օգտակար հանածոյի կուտակումներն են, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են: Երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական ստացած օգտակար հանածոյի պաշարները պարունակվում են հանքավայրում, որը հանդիսանում է ընդերքի մաս: Այսինքն՝ Վ.Առաքելյանի կողմից իբրև թե արդյունահանված օգտակար հանածոների ծավալը, որակը, քանակը և տարածքային դիրքն ու ձևը պետք է որոշված լինեին իրավասու պետական մարմնի կողմից, հաշվառված լինեին որպես հանքավայր, որպեսզի հանքավայրից օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն տրամադրելու հնարավորություն և իրավական հիմք առկա լիներ: Ինչպես արդեն նշվեց, օգտակար հանածոյի արդյունահանումը հնարավոր է միայն հանքավայրերից: Այնինչ, իրավասու պետական մարմնի պատասխանից, որը կցվում է սույն դիմում բողոքին, պարզ է դառնում, որ տվյալ հողամասում ընդհանրապես հանքավայր հաշվառված չէ:

«Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ ընդերքը կարող է օգտագործվել երկրաբանական ուսումնասիրությունների նպատակով կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով: Այն դեպքերում, երբ որևէ հողատարածքում առկա չէ հաշվառված հանքավայր, սակայն կասկածներ կան, որ տվյալ հողամասում հնարավոր է լինեն օգտակար հանածոներ իրականացվում է երկրաբանական ուսումնասիրություններ, որն իրենից ներկայացնում է ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները: Հետևաբար, նույնիսկ, եթե մի պահ պատկերացնենք, որ Վ.Առաքելյանը ոչ թե ուղղակի մաքրել է հողամասի մակերևույթին առկա քարերը, այլ ինչպես պնդում է վարչական մարմինը, իրականացրել է բազալտ քարի տեղափոխում իր քարի արտադրամաս, ապա արարքի որակումն առնվազն սխալ է տրված:

«Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի համաձայն՝ իրավաբանական անձինք և քաղաքացիները, առանց ընդերքօգտագործման իրավունքի ձևավորման, իրենց սեփական հողամասերի սահմաններում շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, տնտեսական և կենցաղային սեփական կարիքների բավարարման նպատակով կարող են կատարել պետական հաշվեկշռում չհաշվառված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանում՝ մինչև 2 մետր խորությամբ, ինչպես նաև ստորերկրյա կառույցների շինարարություն՝ մինչև 5 մետր խորությամբ՝ կառավարության սահմանած կարգով, տեղյակ պահելով լիազոր մարմինին:

Այսինքն, օրենսդրությունը թույլ է տալիս հողամասի օրինական տիրապետողին, այսինքն՝ Վ.Առաքելյանին կենցաղային նպատակներով մինչև 5 խորությամբ աշխատանքներ կատարել: Իսկ վարչական մարմնի կողմից որևէ չափում, ուսումնասիրություն, փորձաքննություն չի իրականացվել տեղանքում հողամասի օրինական տիրապետողի մասնակցությամբ և միայն երկու անձանց բացատրությունների հիման վրա կայացվել է վարչական ակտ:

Անդրադառնանք ապացույցներին և ապացուցման բեռին: Վարչական վարույթում ապացուցման բեռը կրում է վարչական մարմինը: Տվյալ պարագայում ապացուցման բեռն այն փաստի, որ Վ.Առաքելյանն իրականացրել է ընդերքօգտագործում, կրում էր վարչական մարմինը: Տվյալ վարչական վարույթում որպես իրավախախտման փաստը հիմնավորող ապացույց՝ վարչական մարմինը ներկայացրել է նկարներ, երկու անձանց բացատրություններ: Նշենք, որ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ վարչական վարույթում մասնակիցները տալիս են բացատրություններ, իսկ որպես վկա հրավիրված անձինք ցուցմունքներ: Սույն տարբերակում վարչական վարույթի մասնակից էր հանդիսանում Վ.Առաքելյանը, իսկ բացատրություններ տված այլ անձինք հանդիսացել են սույն գործով վկաներ և պարտավոր էին ցուցմունք տալ

որպես վկա պահպանելով որպես վկա հարցաքննվելու կարգը: Քանզի այս կարգն արդեն իսկ խախտվել է և նրանցից վերցվել է բացատրություն և ոչ ցուցմունք, ուստի դրանք չեն կարող համարվել թույլատրելի և արժանահավատ ապացույցներ և դրվել վարչական ակտի հիմքում: Վարչական մարմինը որևէ կերպ վարչական վարույթի ընթացքում չի կարողացել հերքել, որ ֆիզիկական անձ Վ.Առաքելյանը իրեն սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասում զբաղվել է հողամասի արտաքին մակերևույթի քարերի մաքրման աշխատանքներով, ինչի մասին անձը տվել է հայտարարություն և բացատրություն:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը և ղեկավարվելով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 63-րդ հոդվածի պահանջներով գանգատաբերը խնդրում է քննարկել գանգատը, բավարարել այն և անվավեր ճանաչել թիվ 1412478 վարչական ակտը ամբողջությամբ:

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի եզրակացությունը.

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովը (այսուհետ նաև՝ Հանձնաժողով), ուսումնասիրելով սույն գործին առնչվող նյութերն ու ապացույցները եկավ հետևյալ եզրակացության.

Քննարկման ընթացքում նշվեց, որ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ օպերատիվ հետախուզության վարչության օպերիվագործների կողմից 16.01.2017թ. կազմվել է N1412478 արձանագրությունը, որում մասնավորապես արձանագրվել է հետևյալը.

Արմավիր ՏՀՏ-ում հաշվառված և Արմավիր մարզի, Լուկաշեն գյուղում քարի սղոցմամբ զբաղվող Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանը, համաձայն ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ իրավախախտումների հայտնաբերման ու վարչական վարույթների իրականացման վարչությունից 18.11.2016թ. N13-1/1246300 գրությամբ ստացված և ՕՀՄ-ի ընթացքում ձեռք բերված նյութերի, առանց ընդերք օգտագործման թույլտվության ՀՀ Արմավիրի մարզի, Երվանդաշատ համայնքի վարչական տարածքում ՌԴ ԱԴԾ ԱՎ 40 ԱՁ «Ղարաղալ» սահմանապահ ուղեկալի կրակադաշտի անմիջական հարևանությամբ գտնվող 6 հա հողատարածքի վրա իրականացրել է բազալտ տեսակի քարի արդյունահանում, որը քաղ. Սարգիս Հարությունի Խաչատրյանին պատկանող «Կամագ» մականիշի 28 ՏԼ 528 պետհամարանիշի ավտոմեքենայով տեղափոխվել է Արմավիրի մարզի Լուկաշին գյուղի տարածքում գործող, Վ.Առաքելյանին պատկանող քարի սղոցման արտադրամաս:

Վերը նշված քարի հանքը շահագործելու վերաբերյալ Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանը և հանքում Ա/Ձ-ի առաջարկով աշխատանքներ իրականացրած Արմավիր քաղաքի բնակիչներ Հ.Հովհիկյանը և Կ.Հովհիկյանը տվել են գրավոր հայտարարություններ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ՕՀ վարչության պետը 20.01.2017թ. կայացրել է N1412478 վարչական ակտը, որով Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանի նկատմամբ կիրառվել է «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածով նախատեսված տուգանքը՝ գումարով 5.500.000 դրամի չափով:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հարկ է նշել հետևյալը.

«Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգիրք)՝

- ընդերքը հողաձածկույթից ներքև, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ երկրի մակերևույթից, ջրավազանների կամ ջրհոսքերի հատակից ներքև՝ ըստ խորության տեղադրված երկրակեղևի մաս է, որը մատչելի է ընդերքօգտագործման համար,

- ընդերքի տեղամաս է համարվում որոշակի աշխարհագրական սահմանագծում պարունակող ընդերքի մասը, որում պետք է իրականացվեն ընդերքօգտագործման աշխատանքները,

- օգտակար հանածո է համարվում ընդերքում պարփակված պինդ, հանքային գոյացումները, հեղուկ կամ գազային բաղադրամասերը, այդ թվում՝ ստորերկրյա ջրեր (քաղցրահամ և հանքային) և երկրաջերմային էներգիա, ջրավազանների, ջրհոսքերի

հատակային նստվածքները, որոնց քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկանիշները թույլ են տալիս դրանք օգտագործել ուղղակիորեն կամ վերամշակումից հետո,

- օգտակար հանածոյի պաշարներ են համարվում օգտակար հանածոյի կուտակումները, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են,

- ընդերքօգտագործում է համարվում երկրաբանական ուսումնասիրությունների, օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակներով ընդերքի օգտագործումը,

- հանքավայր է համարվում ընդերքի մասը, որը պարունակում է օգտակար հանածոյի պաշարներ (այդ թվում՝ կանխատեսումային), որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական,

- օգտակար հանածոյի արդյունահանում է համարվում օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիրը,

- երկրաբանական ուսումնասիրությունները ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիրն են, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները,

- ընդերքօգտագործման իրավունք են համարվում համապատասխան ընդերք-օգտագործման համաձայնությունով կամ թույլտվությունով, ծրագրով կամ նախագծով, ընդերքօգտագործման պայմանագրով, լեռնահատկացման ակտով հավաստվող՝ ընդերքի որոշակի տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման բացառիկ իրավունքները,

Օրենսգրքի 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ ընդերքը կարող է օգտագործվել երկրաբանական ուսումնասիրությունների նպատակով և օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով:

Օրենսգրքի 78-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենսգրքի պահանջների խախտման համար ընդերքօգտագործողները և (կամ) նրանց պաշտոնատար անձինք կրում են ՀՀ օրենքներով սահմանված կարգով պատասխանատվություն: Արգելվում է առանց ընդերքօգտագործման իրավունքի ընդերքօգտագործման իրականացումը: Առանց օրենսգրքով սահմանված թույլտվությունների օգտակար հանածոների արդյունահանում կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրություն իրականացնելն առաջացնում է «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքով ապօրինի գործունեության համար սահմանված պատասխանատվություն:

Օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի համաձայն՝ իրավաբանական անձինք և քաղաքացիները, առանց ընդերքօգտագործման իրավունքի ձևավորման, իրենց սեփական հողամասերի սահմաններում շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, տնտեսական և կենցաղային սեփական կարիքների բավարարման նպատակով կարող են կատարել պետական հաշվեկշռում չհաշվառված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանում՝ մինչև 2 մետր խորությամբ, ինչպես նաև սրորերկրյա կառույցների շինարարություն՝ մինչև 5 մետր խորությամբ՝ կառավարության սահմանած կարգով, տեղյակ պահելով լիազոր մարմին:

ՀՀ կառավարության 21.02.2013թ. «Իրավաբանական անձանց և քաղաքացիներին սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասերի սահմաններում ընդերք-օգտագործման կարգը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի նոյեմբերի 13-ի N1932-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N152-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի՝

- 3-րդ կետի համաձայն՝ իրավաբանական անձինք իրենց սեփական հողամասերի սահմաններում, շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդելով, տնտեսական և կենցաղային սեփական կարիքների բավարարման նպատակով կարող են անժամկետ իրականացնել պետական հաշվեկշռում չհաշվառված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների

արդյունահանում՝ երկրի մակերևույթից մինչև 2 մետր խորությամբ, ինչպես նաև ստորերկրյա կառույցների շինարարություն՝ երկրի մակերևույթից մինչև 5 մետր խորությամբ՝ առանց հորատապայթեցման աշխատանքների իրականացման:

- 5-րդ կետի համաձայն՝ կարգի 3-րդ կետով նախատեսված աշխատանքներն իրավունք ունեն իրականացնելու այն իրավաբանական անձինք և քաղաքացիները, որոնք ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դրա մասին գրավոր տեղեկացրել են լիազոր մարմինն՝ նշելով օգտակար հանածոյի անվանումը, դրա արդյունահանման նպատակը և ծավալները:

- 6-րդ և 7-րդ կետերի համաձայն՝ գրությանը կից ներկայացվում են հողամասի նկատմամբ սեփականության իրավունքը հավաստող փաստաթղթի պատճենը: Լիազոր մարմինը գրությունը գրանցելուց հետո դրա մասին օրենքով սահմանված կարգով՝ 3-օրյա ժամկետում ծանուցում է դիմող իրավաբանական անձանց և քաղաքացիներին:

«Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 40-րդ հոդվածի՝

- 3-րդ մասի համաձայն՝ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքները քրեական վարույթն իրականացնող մարմիններին ներկայացնելու կարգը սահմանվում է օրենքով և օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների իրավական ակտերով: Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինը նույն օրենքով նախատեսված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների ընթացքում ստացված տեղեկատվությունը կարող է փոխանցել միայն քրեական վարույթ կամ օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող այլ մարմինների՝ նրանց խնդրանքով օրենքով իրենց վերապահված կոնկրետ լիազորության իրականացման համար, բացառությամբ նույն օրենքով սահմանված ոչնչացման ենթակա տեղեկությունների:

- 3.1-ին մասի համաձայն՝ առանց օրենքով սահմանված կարգով պետական գրանցման (հաշվառման) կամ հարկային մարմիններում հաշվառման ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու կամ օրենքով սահմանված լիցենզավորման ենթակա գործունեությունն առանց լիցենզիայի կամ ծանուցման ենթակա գործունեությունն առանց ծանուցման իրավունք ձեռք բերելու իրականացնելու կամ առանց թույլտվության կամ առանց լիցենզիայի ընդերքը կամ բնական պաշարներն օգտագործելու դեպքերի հայտնաբերմանն ուղղված հարկային մարմինների կողմից իրականացվող օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում կազմված արձանագրությունը հիմք է օրենքով նախատեսված պարասիսանաքվության միջոցներ կիրառելու, ինչպես նաև հարկային պարտավորություններ առաջադրելու համար:

«Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի՝

- 26-րդ հոդվածի երկրորդ պարբերության համաձայն՝ օրենքով սահմանված լիցենզավորման կամ ծանուցման ենթակա գործունեությունն առանց լիցենզիայի կամ առանց ծանուցման իրականացնելու կամ առանց թույլտվության կամ առանց լիցենզիայի ընդերքը կամ բնական պաշարներն օգտագործելու դեպքերում կազմակերպություններից և անհատ ձեռնարկատերերից գանձվում է տուգանք՝ լիցենզիայի կամ թույլտվության տրման կամ ծանուցվող գործունեության համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի դրույքաչափի տասնապատիկի չափով, բայց ոչ պակաս հինգ հարյուր հազար դրամից,

- 26-րդ հոդվածի երրորդ պարբերության համաձայն՝ նույն հոդվածի առաջին (եթե իրականացվող գործունեությունն օրենքով ենթակա է լիցենզավորման) և երկրորդ պարբերություններում նշված խախտումներ հայտնաբերելու դեպքերում խախտումներ կատարած անձանցից գանձվում է նաև լիցենզավորման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցում,

- 29-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենքի 26 հոդվածով նախատեսված խախտումներն «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով հայտնաբերվելու և արձանագրվելու դեպքում հարկային պարտավորությունները և նույն օրենքի 26-րդ հոդվածի երրորդ պարբերությամբ նախատեսված վնասի հատուցման գումարները հաշվարկվում և գանձման են առաջադրվում հարկային մարմնի կողմից

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան հարուցված վարչական վարույթի շրջանակներում և նույն օրենքով սահմանված կարգով՝ վերադաս հարկային մարմնի ղեկավարի կամ նրա լիազորված պաշտոնատար անձի ընդունված վարչական ակտով:

Քննարկվող հարցով եզրակացության հանգելու համար Հանձնաժողովը հաշվի է առնում նաև հետևյալ փաստական հանգամանքները՝

1) Արմավիր ՏՀՏ-ում հաշվառված և Արմավիր մարզի Լուկաշեն գյուղում քարի սղոցմամբ զբաղվող Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանն ՀՀ Արմավիրի մարզի Երվանդաշատ համայնքի վարչական տարածքում ՌԴ ԱԴԾ ԱՎ 40 ԱԶ «Ղարաղալ» սահմանապահ ուղեկալի կրակադաշտի անմիջական հարևանությամբ գտնվող 6 հա հողատարածքի վրա իրականացրել է բազալտ տեսակի քարի արդյունահանում,

2) արդյունահանված քարը տեղափոխվել է Արմավիրի մարզի Լուկաշին գյուղի տարածքում գտնվող՝ Ա/Ձ Վ.Առաքելյանին պատկանող քարի սղոցման արտադրամաս,

3) Ա/Ձ Վարդան Առաքելյանն վերոնշյալ գործունեությունն իրականացրել է առանց ընդերքօգտագործման թույլտվության:

Հիմք ընդունելով վերոնշյալ իրավական կարգավորումները և հաշվի առնելով սույն հարցին առնչվող փաստական հանգամանքները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ գանգատում բերված փաստարկներով այն ենթակա է մերժման հետևյալ հիմնավորումներով.

1) Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքով հստակ սահմանված է, որ ընդերքօգտագործում է համարվում երկրաբանական ուսումնասիրությունների, օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակներով ընդերքի օգտագործումը, իսկ ընդերքօգտագործող է համարվում այն անձը, որն օրենսգրքին համապատասխան, իրականացնում է ընդերքօգտագործում: Ընդերքօգտագործման իրավունքը ընդերքի որոշակի տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման բացառիկ իրավունքն է, որը հավաստվում է համապատասխան ընդերքօգտագործման համաձայնությունով կամ թույլտվությունով, ծրագրով կամ նախագծով, ընդերքօգտագործման պայմանագրով, լեռնահատակացման ակտով: Օրենսգրքով սահմանված է, որ օգտակար հանածոյի արդյունահանում է համարվում օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիրը: Ընդերքօգտագործման իրավունքը տրամադրում է լիազոր մարմինը՝ օրենսգրքով և իրավական այլ ակտերով սահմանված ընդհանուր հիմունքներով կամ մրցութային կարգով՝ ընդերքօգտագործման թույլտվության կամ համաձայնության, լեռնահատակացման ակտի, ինչպես նաև ընդերքօգտագործողի հետ ընդերքօգտագործման պայմանագրի կնքման միջոցով: Նշված իրավական կարգավորումներին համապատասխան՝ օգտակար հանածոյի արդյունահանումը որպես օգտակար հանածոյի դուրսբերում հանքավայրերից (որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական) նախատեսված է այն դեպքերի համար, երբ օգտակար հանածոների արդյունահանումն իրականացվում է Օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան ձևավորված ընդերքօգտագործման իրավունքի հիման վրա: Այսինքն, օգտակար հանածոյի պաշարների պարունակող ընդերքի մասի երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական ստացած չլինելը Օրենսգրքին համապատասխան դեռևս չի նշանակում, որ հնարավոր է ընդերքի տեղամասում հնարավոր է իրականացնել արդյունահանում առանց ընդերքօգտագործման իրավունքի ձևավորման,

2) հիմնավոր չէ նաև գանգատում բերված այն փաստարկը, որ քննարկվող դեպքում օրենսդրությունը թույլ է տալիս հողամասի օրինական տիրապետողին կենցաղային նպատակներով մինչև 5 խորությամբ աշխատանքներ կատարել: Օրենսգրքի 48-րդ հոդվածով սահմանված է, որ իրավաբանական անձինք և քաղաքացիները, առանց ընդերքօգտագործման իրավունքի ձևավորման, իրենց սեփական հողամասերի սահմաններում շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, տնտեսական և կենցաղային

սեփական կարիքների բավարարման նպատակով կարող են կատարել պետական հաշվեկշռում չհաշվառված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանում՝ մինչև 2 մետր խորությամբ, ինչպես նաև ստորերկրյա կառույցների շինարարություն՝ մինչև 5 մետր խորությամբ՝ կառավարության սահմանած կարգով, տեղյակ պահելով լիազոր մարմինին: Հանձնաժողովը հարկ է համարում նշել, որ մինչև 5 խորությամբ աշխատանքներ կատարելը վերաբերում է ստորերկրյա կառույցների շինարարությունը, այլ ոչ թե օգտակար հանածոների արդյունահանմանը, որի համար հստակ սահմանված է մինչև 2 մետր խորությունը: ՀՀ կառավարության 21.02.2013թ. N152-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 5-րդ կետի համաձայն՝ առանց հորատապայթեցման աշխատանքների իրականացման, պետական հաշվեկշռում չհաշվառված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման (երկրի մակերևույթից մինչև 2 մետր խորությամբ), ինչպես նաև ստորերկրյա կառույցների շինարարության (երկրի մակերևույթից մինչև 5 մետր խորությամբ) համար պարտադիր է ՀՀ կառավարության 21.02.2013թ. N152-Ն որոշմամբ հաստատված կարգով դրա մասին լիազոր մարմինին գրավոր տեղեկացնելը՝ նշելով օգտակար հանածոյի անվանումը, դրա արդյունահանման նպատակը և ծավալները, երբ լիազոր մարմինը գրությունը գրանցելուց հետո դրա մասին օրենքով սահմանված կարգով՝ 3-օրյա ժամկետում պետք է ծանուցեր դիմողին: Եթե նույնիսկ դիտարկենք, որ քննարկվող դեպքում իրականացվել է սեփական հողամասերի սահմաններում շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, տնտեսական և կենցաղային սեփական կարիքների բավարարման նպատակով արդյունահանում (փաստական հանգամանքները վկայում են հակառակը), ապա խախտվել են Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի դրույթները, որի պարագայում պարտադիր էր ընդերքօգտագործման իրավունքի առկայությունը,

3) Հանձնաժողովը գտնում է, որ քննարկվող գործով իրավախախտման փաստի արձանագրման առումով ոչ էական թերություն (բացթողում) է համարվում վարչական ակտում ընդերքի տեղամասից օգտակար հանածոյի դուրսբերման առումով «արդյունահանում» բառի փոխարեն «արտահանում» բառի օգտագործումը, քանի որ անկհայտ է, որ խոսքը հանածոյի արտահանման մասին չէ: Բացի այդ, իրավախախտման փաստն արձանագրվել է 16.01.2017թ. N1412478 արձանագրությամբ, որտեղ հստակ նշված է, որ կատարվել է բազալիտ քարի արդյունահանում,

4) «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածին համապատասխան՝ նույն օրենքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերությամբ նախատեսված խախտումները հայտնաբերվել և արձանագրվել են «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով, իսկ հարկային պարտավորությունների գումարները հաշվարկվել և գանձման են առաջադրվել հարկային մարմնի կողմից «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան հարուցված վարչական վարույթի շրջանակներում և նույն օրենքով սահմանված կարգով՝ վերադաս հարկային մարմնի ղեկավարի կամ նրա լիազորած պաշտոնատար անձի ընդունած վարչական ակտով: Ինչ վերաբերում է վարչական վարույթին վարչական ակտի հասցեատիրոջ մասնակցությանը, դրա մասին է վկայում այն հանգամանքը, որ վերջինս ծանոթացել է 16.01.2017թ. N1412478 արձանագրությանը, նշելով, որ համաձայն չէ արձանագրված խախտման հետ և կներկայացնի վարչական բողոք:

Միաժամանակ, Հանձնաժողովը հաշվի է առնում այն հանգամանքը, որ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի երրորդ պարբերության համաձայն՝ նույն հոդվածի առաջին (եթե իրականացվող գործունեությունն օրենքով ենթակա է լիցենզավորման) և երկրորդ պարբերություններում նշված խախտումներ հայտնաբերելու դեպքերում խախտումներ կատարած անձանցից գանձվում է նաև լիցենզավորման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցում: Քննարկվող դեպքում խոսքը գնում է նույն օրենքի երկրորդ պարբերությունում նշված՝ առանց թույլտվության ընդերքը կամ բնական պաշարներն օգտագործելու դեպքի մասին, ինչի պարագայում

կիրառելի չէ լիցենզավորման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցման գանձման դրույթը: Առանց լիցենզիայի լիցենզավորման ենթակա գործունեությամբ զբաղվելու համար լիցենզավորման համար գանձվող պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցման գանձման դրույթը սահմանված է «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքի 46-րդ հոդվածով, նույն օրենքի 1-ին հոդվածի համաձայն՝ օրենքը չի տարածվում մասնավորապես՝ պետական սեփականություն հանդիսացող ընդերքի և բնական ռեսուրսների օգտագործման համար տրվող թույլտվությունների (լիցենզիաների) վրա: Ընդ որում, առանց թույլտվության ընդերքը կամ բնական պաշարներն օգտագործելու դեպքում «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքով վնասի հատուցման դրույթներ սահմանված չեն, հետևաբար քննարկվող դեպքում պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցումը կիրառելի չէ:

Ելնելով քննարկման արդյունքներից և ղեկավարվելով «Հարկային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 43.1-րդ հոդվածի, «Մաքսային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի պահանջներով Հանձնաժողովը

ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է՝

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ ՕՀՎ 20.01.2017թ. թիվ 1412478 վարչական ակտով արձանագրված պարտավորությունները նվազեցնել պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցման՝ 500.000 դրամի չափով:

Սույն որոշմանը չհամաձայնվելու դեպքում այն ուժի մեջ մտնելու օրվանից երկու ամսվա ընթացքում կարող է բողոքարկվել տեսչական մարմինների միասնական բողոքարկման հանձնաժողով կամ ՀՀ վարչական դատարան:

Հանձնաժողովի նախագահ՝

Վ.ՄԻՐՈՒՄՅԱՆ